

ОРІЄНТИРИ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

к.е.н. Дем'яненко С.Г., к.е.н. Золотов В.І.
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

В останні роки характерними рисами морської берегової зони України є велика кількість учасників господарської діяльності, високий рівень антропогенного навантаження, деградація прибережних екосистем, що призводить до конфлікту між економічними інтересами та природоохоронними цілями. Тому все більшого значення набуває використання принципів сталого розвитку в управлінні морськими береговими зонами.

Необхідність розробки стратегії сталого розвитку берегової зони обумовлена не тільки, катастрофічним станом та низькою соціально-економічною ефективністю використання природно-ресурсного потенціалу української частини Чорного та Азовського морей а й світовими тенденціями у цій сфері та зобов'язаннями України виконувати міжнародні обов'язки у Чорноморському регіоні.

З урахування особливостей морських берегових зон стратегія сталого соціо-економічного розвитку повинна передбачати такий розвиток природокористування, при якому би забезпечувались: формування та закріплення економічної основи досягнення сталості за рахунок пріоритетного розвитку найбільш ефективних видів прибережної господарської діяльності; збалансованість економічного росту з можливостями природно-ресурсного потенціалу, своєчасне вирішення конфліктів між екологічними потребами та екологічними вимогами охорони прибережної зони моря.

Сприяти збалансованості морського природокористування повинні наступні пріоритетні напрямки:

- оцінка впливу господарської діяльності на навколишнє середовище;
- удосконалення нормативно-правової бази регулювання забруднення;
- оцінка та моніторинг забруднення;
- розробка Національного плану інтегрованого управління береговою зоною морів;
- охорона земель берегової зони морів;
- залучення громадськості до процесу прийняття рішень в галузі морського природокористування та інформування населення щодо можливих наслідків господарських рішень.

Принципи побудови стратегії сталого розвитку береговими зонами повинні відповідати наступним вимогам: раціональне використання природних ресурсів; екологічна стабільність; врахування соціальних та економічних чинників; облік гідрометеорологічних, в т.ч. надзвичайних природних ситуацій. На нашу думку такими принципами можуть бути:

Принцип урахування системи взаємопов'язаних соціальних, екологічних, економічних та політичних пріоритетів розвитку берегової зони в процесі прийняття рішень на регіональному та державному рівнях. У цій системі головними повинні стати соціально-екологічні пріоритети, пов'язані з забезпеченням високої якості життя приморського населення в межах екологічної ємності екосистем, та максимальним забезпеченням потреб як сьогодишнього так і майбутніх поколінь.

Принцип інтегрованого управління, що передбачає тісний взаємозв'язок економічних та екологічних аспектів морськими проблем розвитку берегових зона, інтеграцію економічної, соціальної, правової, науково-технічної, виробничої та інших систем, пов'язаних з прийняттям управлінських рішень на всіх рівнях управління.

Принцип превентивності, спрямований на прийняття упереджувальних рішень та дій щодо попередження негативного впливу господарської діяльності.

Принцип обмежень та керованого впливу на розподілення антропогенного навантаження в межах берегової зони, засновано на функціональному зонуванні берегової зони та затвердження видів використання ресурсів в межах функціональних зон, регулювання масштабів та темпів економічного розвитку.

Принцип забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності та здоров'ю населення при розвитку природокористування в морській береговій зоні.

Принцип узгодження національних та регіональних інтересів при визначенні загальних та довгострокових цілей розвитку та вирішенні оперативних питань щодо використання земель та природних ресурсів берегової зони.

Крім того, необхідно цілеспрямовано формувати суспільну свідомість щодо сприйняття екологічної цінності морської берегової зони України, підвищувати роль населення у прийнятті рішень щодо можливостей розвитку приморських регіонів.

Однією з головних умов та пріоритетним завданням державної політики щодо приморських регіонів повинна стати підтримка та стимулювання розвитку приморських районів та міст з великим природно-ресурсним потенціалом, що зможуть сприяти росту економіки та сталому розвитку країни в цілому.